

Framsida

Gammal mossbeväxt stubbe från det nybildade naturreservatet Tjuråsen.

Foto: Roland Thuvander.

Fram- och baksida: Gärdsmyg. Akvarell av Erik Marcusson.

Ansvarig utgivare: Peter Bernövall.

Innehåll:

Ordföranden har ordet. (<i>Peter Bernövall</i>)	4
Verksamhetsberättelse år 2016.	6
Exkursionsrapporter år 2016.	8
Växtfynd år 2016 (<i>Kjell Sundkvist</i>)	24
Fågelrapport för Nora kommun 2016 (<i>Roland Thuvander</i>)	28
Däggdjur i Nora kommun 2016.	36
Småkryp i Nora kommun 2016.	37
NBF:s exkursionsprogram 2017.	39

En solande rödräv Foto: Renate Schwencke

Ordförande har ordet

Det är glädjande att vi har fått ytterligare några nya naturreservat i Nora kommun under året. Det handlar om tre stycken och till alla dessa anordnar vi exkursioner under 2017.

Venakärret i Älvhyttan blev slutligen klart som naturreservat under 2016. Det har varit en lång process, men det ser ut att bli mycket bra med den stora satsning som nu görs i form av restaurering, fina stigar, spänger och en plattform. Dessutom satsar man på bete med nötkreatur i kärrkanter och intilliggande skogsmark.

Venakärret är ju ett stort kalkrikkärr (67 ha) med många intressanta och ovanliga växter. Det handlar om rara orkidéer, sällsynta mossor och mycket annat. Botaniskt uppmärksammades kärret redan på 1800-talet. Då fanns också planer på att dika ut kärret för att skapa åkermark. Som tur var fann man att det skulle bli för dyrt med en torrläggning.

Kärret är också gynnsamt för många fågelarter och andra djur, till exempel den lilla ovanliga kalkgrynsnäckan någon millimeter stor.

Jag minns när jag på 1960-talet gick botanisk kurs för stadsträdgårdsmästare Ingvar Andersson i Älvhyttan, hur vi då ofta gick ner i Venakärret för att studera diverse växtarter som kärrknipprot, axag, dvärglummer osv.

Alntorps storskog är ett annat nytt reservat öster om Norasjön. Reservatet är 45 ha stort och omfattar ett naturskogsartat område på västra sidan av en bergsrygg. Området har skänkts av en av vår förenings medlemmar för att avsättas som reservat. En stiftelse äger nu reservatsområdet och länsstyrelsen ansvarar för skötsel och tillsyn.

Området innehåller mest granskog, men även tallar i åldern 150-180 år och även några som är ännu äldre. I en bäckravin finns också gamla aspar och björkar. I området finns både senväxta och ovanligt högväxta träd. En hel del högstubbar och torrträd finns även. Bland de fåglar som finns i reservatet märks tretåig hackspett, tjäder och järpe.

Meshattsbäcken är det tredje nya naturreservatet och ligger i Järnboås socken. Det rör sig om ett högt värderat vattensystem av stor betydelse för flodpärlmusslan. Reservatet ansluter till Håkansbodabergets naturreservat och tillsammans bildar de ett över 100 ha stort reservat. Meshatten är en sjö som avvattnas genom nämnda bäck.

Våren 2017 kommer vi att försöka oss på en nattskärreexkursion, troligen för första gången i föreningens historia. Vi kommer att bege oss till Nittälvsdalen i Kopparbergs kommun och hoppas på att både få se och höra spelande nattskärar. Om det lyckas blir det en fantastisk upplevelse, det kan jag lova.

Nattskärren har i äldre tider även haft andra namn i Sverige som t.ex. *nattskräva*, *nattblacka* och *kärrgylta*.

Det är en märklig fågel som det fanns mycket skrock kring, men vår svenske pionjär inom ornitologin Sven Nilsson hade redan för över 150 år sedan bra kläm på en rad fakta om nattskärren. Så här skriver han i sitt verk "Skandinavisk fauna: foglarna" (3 uppl. 1858): *Nattskärren vistas i skogarna, isynnerhet på sådana ställen, der mycken ljung och få träd finnas. Äfven ligger hon om dagen på stenar och klippor, merendels på södra sidan vid skogsbrynen; ty hon tycker om varma platser. Först i skymningen flyger hon ut och fångar insekter tills det blir helt mörkt. Äfven jagar hon i månskenet... ..fogeln flyger upp genom en lätt svängning; snart kastar hon sig dock åter ned antingen på släta marken, på en sten eller längs en gren, hvarvid vingarna hänga på sidan och hufhudet sträckas fram.... Man ser henne aldrig löpa. Under vackra aftnar i Maj och Juni månader får man ofta i skogarne höra dess besynnerliga sång: irrrrr eller urrrrrr! Som har någon likhet med bullret af en surrande spinnrock.*

Nora i mars 2017

Peter Bernövall Ordförande

Verksamhetsberättelse 2016

Föreningens 74:e verksamhetsår

Ordförande:	Peter Bernövall
Vice ordförande:	Roland Thuvander
Kassör:	Lisbeth Uhr
Sekreterare:	Lotta Persdotter Andersson
Övriga ledamöter:	Karin Berg, Lovisa Nilsson
Suppleanter:	Claes Eliasson, Kajsa Grebäck
Revisor:	Annika Carlsson
Revisorssuppleant:	Bertil Sundberg

Arbetsutskottet har bestått av: ordföranden, vice ordföranden och kassör.

Medlemmar

Föreningen hade 182 medlemmar vid årets slut. En mindre ökning under året.

Styrelsesammanträden

Styrelsen har hållit 4 sammanträden under året.

Program

Årsmöte hölls den 3 april. Owe Nilsson, Karlskoga berättade från en botanisk resa i gränstrakterna mellan Grekland och Makedonien och visade fina bilder på växter och insekter.

Samtliga 10 planerade exkursioner kunde genomföras. (Se särskild redogörelse.)

Föreningens hemsida

Föreningens hemsida, med adressen www.norabf.se, har skötts av Bertil Sundberg och facebooksidan av Lovisa Nilsson.

Naturvårdsfrågor

Fibbetorpsreservatet har skötts som tidigare på uppdrag av Nora kommun, några ”farliga” träd nära stigar har fällts.

Föreningen har yttrat sig till Länsstyrelsen om tre blivande naturreservat i Nora kommun. Det handlar om: Venakärret i Älvhyttan, Alntorps storskog och

Meshattsbäcken i Järnboås socken.

Nora kommuns förslag till ny översiktsplan har studerats och remissvar kan lämnas våren 2017.

Styrelsen har varit representerad vid ett informationsmöte om naturvårdsverkets planer på att riva dammen vid Järle kvarn.

Ekonomi

Årets överskott blev 8.647 kr och de sammanlagda tillgångarna uppgick vi årsskiftet till 106.198 kr (inklusive reserverade medel för en eventuell bokutgivning). Medlemsavgiften har varit oförändrad de senaste åren.

Nora i februari 2017

Peter Bernövall, ordförande

Foto: Renate Schwencke

Exkursioner 2016

Fibbetorp 7 april

Ett tiotal deltagare hade samlats för att dels röja bort nedfallna grenar och dels göra en rundvandring i den fina kvällen. Røjning behöver göras på gräsytor som ska slå under sommaren.

Vandringen runt reservatet bjöd på omväxlande naturupplevelser. En brun kärrhök kom flygande tätt över trädkropparna och sen ut över Åsbosjön. Det blev en kortvarig upplevelse men ändå nog så fin.

Taltrastarna hade en höjdarkväll och hördes sjunga hela tiden. Vi kunde räkna in minst 8 sjungande hannar i reservatet. Rödhakarna var också intensiva sångare liksom även ett par rödvingetrastar. Kungsfåglar hördes precis hela tiden och då deras svaga, men finstämda, läten inte hörs längre än ett tiotal meter så bör det ha funnits kungsfåglar överallt i Fibbetorpskogen.

I Åsbosjön låg storlom och ett tiotal knipor och kanske spanade efter lämpliga häckplatser.

När det började skymma på ordentligt började två morkullor dra fram över kvällshimlen i sin märkliga spelflykt.

//Peter Bernövall

Järleån 27 april

Trots ganska besvärligt regnande kunde vi genomföra denna kvällsexkursion med korvgrillning och vandring i reservatet. Det blev en givande vårkväll för den handfullstora skaran deltagare som vågat sig ut.

I branten ned mot Långforsen kunde vi inledningsvis studera ett mycket stort grävlingsgryt. Grävlingarna hade genomfört omfattande ”utgrävningar”.

Rast och vandring vid Järleån. Foto: Karin Berg.

Efter korvgrillning gjorde vi en fin vandring ned längs ån på något slippriga stigar.

Två spelande morkullor drog fram över oss gång på gång längs sina osynliga rundbanor.

Två par drillsnäppor drillade och pep för att överrösta det porlande vattnet. En intensivt gul försärlehanne visade sig till vår förtjusning och minst 5 gärdsmygar sjöng längs stigen, liksom ett flertal rödhakar, taltrastar och rödvingetrastar. Vår minsta fågel, kungsfågeln, lät oss också höra sin finstämda sång högt i diskanten.

//Peter Bernövall

Utflykt till Södra Ås 12 maj

Vi, 15 personer startade vandringen runt våtmarken i södra Ås med att titta och lyssna på en brun kärrhökshane som spelflög intensivt. Bland småfåglarna som visade upp sig fint kan nämnas buskskvätta och stjärtmes. Våtmarken lider av att vattennivån är otillräcklig då vallen mot ån läcker ut vatten till ån och Åsbosjön. I våtmarken fanns kricka, kanadagås och grågås. Över området spelade enkelbeckasin och tofsvipor varnade för oss. Efter den stärkande vandringen fortsatte vi till Gyttorpsdammen. Den är en ca 100 x 200 m damm som samlar upp dagvatten från Gyttorp och mycket näringsrik. Där såg vi kommunens enda par av sothöna och vigg samt efter lite letande en smådopping som till slut visade sig fint mitt ute på den öppna vattenytan. Många knipor och gräsänder syntes också.

//Roland Thuvander

Kvismaren 17 maj

Resan började bra med bra väder, vindstilla och solsken. En jorduggla väntade på oss vid infarten till Västra rakan. Den satt fint i gräset inte alls långt från bilarna innan den blev rädd och flög vidare. Efter de obligatoriska småstoppen på rakan stannade vi till vid Lötens plattform med utsikt över Rysjön. Där sågs de vanliga änderna och doppingarna samt hördes en småspov som flög förbi. 10 dvärgmåsar och en brushane visade upp sig. Under dagen hade det kommit uppgift om att en aftonfalk hade syns kring Åslaholmen och Östra fågelsjön. Den föranledde oss att ta vår fikapaus uppe på Öby kulle med utsikt österut. Mycket riktigt syntes falken på långt håll där den satt i toppen av en torr björk på Åslaholmen. Ingen praktobs som jordugglan men med hjälp av dagens tubkikare kunde den artbestämmas. Kvällen avslutades vid vindskyddet på Hammarkullen. Därifrån hördes näktergal och rördrom. 10 personer var med på resan.

//Roland Thuvander

Åsbosjön runt 22 maj

Vi var sex personer som samlades på Nora torg klockan 06.00. Det var mulet men vindstilla och ganska varmt. En härlig morgon alltså. Några tornseglare drog förbi innan vi började det traditionsfyllda trampandet runt Åsbosjön. Vi hann bara komma till Kjellbergs blomsterhandel, då vi hörde den knastrande sången från en svart rödstjärt. Den satt en kort stund uppe på taket innan den drog iväg. Nästa stopp blev vid Plåthammarsbron, där vi såg forsärla och hörde en sjungande ärtsångare.

Från Fibbetorpsreservatet hördes sjungande taltrast, spillkråka och en galande gök.

Vid Tahitis handelsträdgård fanns bl.a. törnsångare, buskskvättor, en ny gök, och en gröngöling.

På grusvägen genom Södra Ås såg vi en fasan, en stenskvätta och flygande hussvalor.

En tur ut till våtmarken gav bl.a. sjungande härm-, säv- och rörsångare. Två sångsvanar höll också till i våtmarken. Turen fortsatte till Gyttores reningsdamm där vi såg en rörhöna, krickor, jagande fisktärnor och sjungande järnsparvar och gransångare.

Vi hann också med att cykla ut till Bergsängsudden, där vi såg ett stationärt par av brun kärrhök. Hanen kom med byte till honan. På väg tillbaka snärpte en kornknarr i åkermarken. Samtidigt flög en ormvråk förbi. Sista stoppet gjorde vi i Knutsberg där två grönsångare satt och sjöng inne i lövskogen. Det blev den sista arten på cykelturen, som tog över fyra timmar. Sammanlagt observerades följande 79 arter:

Sångsvan, grågås, kanadagås, kricka, gräsand, vigg, knipa, storskrake, fasan, storlom, gråhäger, brun kärrhök, ormvråk, kornknarr, rörhöna, sothöna, trana, ljunpipare, tofsvipa, enkelbeckasin, grönbena, skrattmå, fiskmå, gråtrut, fisktärna, tamduva, ringduva, gök, tornseglare, gröngöling, spillkråka, större hackspett, sånglärka, ladusvala, hussvala, ängspiplärka, gulärta, forsärla, sädesärla, gärdsmyg, järnsparv, rödhake, svart rödstjärt, buskskvätta, stenskvätta, koltrast, björktrast, taltrast, rödvingetrast, sävsångare, rörsångare, härmsångare, ärtsångare, törnsångare, trädgårdssångare, svarthätta, grönsångare, gransångare, lövsångare, kungsfågel, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, entita, blåmes, talgoxe, nötväcka, trädkrypare, skata, kaja, kråka, korp, stare, gråsparv, pilfink, bofink, grönfink, grönsiska, stenknäck och sävsparv.

//Anders Carlberg

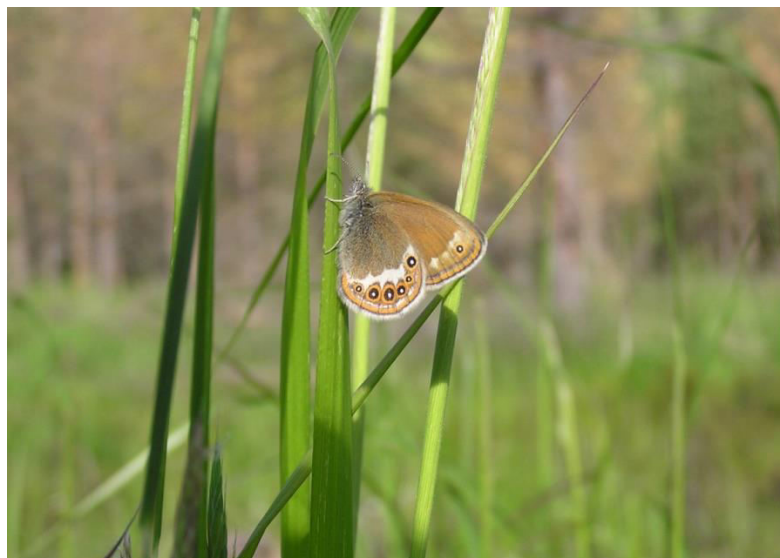
Utflykt till Näsmarkerna – de senast öppnade beteshagarna 26 juni

Owe Nilsson hade inför exkursionen till Näsmarkerna den 26 juni lockat med att de som var intresserade skulle få se både ovanliga växtarter och brun gräsfjäril

Coenonympha hero (NT). Trots mulet väder och meteorologers varning för regn hade 18 personer anslutit sig till mötesplatsen vid Vikers kyrka. Fördelningen mellan kvinnor och män var jämn och både Örebro läns botaniska sällskap och Nora biologiska förening var representerade.

Vi rullade iväg i en lång bilkaravan som fyllde hela parkeringsytan vid Sjöändan, där ingången till de södra hagarna i Näsmarkerna befinner sig. Ett till synes starkt bilintresse bland de yngre nötdjuren gjorde att de lät oss vandra ostört i deras beteshage. Då vi återvände stod samtliga vid stängslet och beundrade de glänsande fyrhjulingarna. Owe berättade att han påbörjat inventeringarna under tidigare år och att han i år bara hunnit besöka området dagen innan, men då såg han den utlovade brun gräsfjäril. Michael Andersson sa att han trodde området iordningställdes för bete för endast ca tre år sedan. Vi blev alla överraskade av hur starkt området nordväst från ingången bytt karaktär.

Brun gräsfjäril. En specialitet för Näsmarkerna.

Tidigare var det en tät ungskog av tall som gjorde det svåröverblickbart. Då man nu kom upp på en kulle var det som att blicka ut över ett skotländskt höglandsbete med endast spridda träd kvarlämnade. Det är en ganska kuperad terräng och överallt lyste blomprakten mellan ytorna med dominerande örnbräken.

Trots det pågående betet var det just i det sydligaste hägnet vi påträffade tre stycken bruna gräsfjärilar på kanten av platån ovanför en ganska skarp sydöstsluttning. Alla som ville fotografera dessa kunde göra så eftersom väderleken gjorde dem ganska stillsamma. Det hade dock ännu inte börjat regna och var torrt i vegetationen så vi fick också se flera vanliga arter av pärlemorfjärilar och skogsnätfjäril röra på sig en aning. Luktgräsfjäril flög utan att vi stört dem också i detta väder. Nedanför den skarpa sluttningen stötte undertecknad upp en liten fjäril som först satt vackert vilande på ovansidan av ett blad, men flög sin kos så snart kameran närmade sig. Jungfrulinpraktmal *Hypocallia citrinalis* (NT) är tidigare bara rapporterad från Örebro län av Owe som fotograferat den vid Norra Tolsboda 2011, söderut på Kilsbergen.

Jungfrulinpraktmal och guldknoppmal. Båda nya för Nora kommun.

De betande nötdjuren hade inte rört brudsporre eller nattviol, men i övrigt såg växtligheten lite tilltufsad ut i det sydliga hägnet. Det norra hägnet i den nära nog kilometerlånga sammanhängande öppna betesmarken låg åtskilliga hundra meter bort, men då vi utlovats rariteter som tidigblommande fältgentiana *Gentianella campestris* (EN) knatade vi vidare trots ett begynnande fint regn. Owe visade att den växte helt nära gångstigen och berättade att det nog fanns många hundra på samma kulle, men att de var lite svåra att inventera bland allt örnbräken. Att denna raritet fanns här tyder på att områdets skog aldrig varit helt sluten runt de talrika berghällarna och stenblocken av urkalk.

I övrigt såg vi fläckvis rikligt av vildlin, vars små blommor såg ut att sväva fritt i luften, en decimeter över markytan. Brunört var en karaktärsart och dess

blommor färgade marken fläckvis blå och nattviol stod i sin bästa blomning likt soldater på led eller i grupper med jämna avstånd.

Blommande fältgentiana.

Vi fikade där vi beslutat vända om. Efter kaffe, te och smörgås var det bara att vända sig om på stenen så fanns efterrätten där. Det vimlade av mogna söta smultron. Återtåget skedde lite ojämnt och då undertecknad lovat haka av spiraltrådarna till ingången för de sista gavs tillfälle att banka ner småkryp i paraplyet med en käpp från vägkanternas buskar av skogstry. Lite bankande gav vad som söktes – en trybärfis *Elasmotherus minor*. Artbestämningen fick ske senare, under lupp hemma, då det finns flera närbesläktade arter som är till förväxling lika.

På återvägen stannade Sivert, Berit och undertecknad vid Sveaskogs frivilliga avsättning och nu röjda område för vädnnätfjäril *Euphydryas aurinia* (VU) längs Ormtjärnsbäcken. Där for en orrhöna upp från sitt bo med åtta ägg i kanten av den nära nog fotbollsplansstora ytan. Det var blött och inga dagfjärilar visade sig. I den frodiga vägkantsvegetationen flög dock en vacker liten småfjäril, guldknoppmal *Lampronia rupella*. Denna påträffades som ny art för Västmanland i Munkhyttan så sent som 2014 (Artportalen). Anders Carlberg som gjort Vikers kyrka riksbekant för alla de som tittar på bilderna av ryggradslösa djur på Artportalen utropade smått indignerat – er utflykt gav tre småkryp nya för Nora kommun, och jag var inte med.

Vi tittade också på de sist blommande ögonpyrolorna av tusentalet på en granplanterad f.d. åker i Pershyttan och avslutade med att se på benvedsspinmalens ödeläggelse av Berits dvärgbenved i hennes trädgård i Nora. I år fanns det också larvspinn på tre benvedsbuskar.

Kärret vid Ormtjärnsbäcken återbesöktes 14 september och det var lätt att återfinna orrhönans bo.

De kvarvarande skalen från orrboet.

Av äggskalen att döma hade kycklingarna kläckt, vilket innebär att hönan återvände till boet. Vid två tillfällen då författaren skrämt upp tjäderhönor från bon har de sedan övergivit boet. Uppfloget av tjäderhönorna var båda gångerna så våldsamt att några ägg rullade ur boet.

//Text och bild av Claes U. Eliasson

Yxnås 9 juli.

Fyra personer for i soligt väder söderut mot Västergötland denna lördagmorgon. Ett kortare stopp gjordes utanför Götene där frukost intogs. Sedan vidare förbi Vårgårda och på småvägar till parkeringen för Yxnås naturreservat beläget i Horla socken i det som tidigare var Älvsborgs län.

Ett uppehåll gjordes också vid S. Härene hitom Vårgårda, där vi förgäves sökte efter den lilla sandkrassingen. Området är numera delvis inhägnat och fårbetat. Här kunde dock en röd glada observeras i flykt.

Reservatet Yxnås är beläget i en mycket kuperad trakt där berg i dagen och fuktiga dalar avlöser varann på ett mycket naturskönt sätt. På gården Yxnås har tidigare bedrivits ett småskaligt ängs- och åkerbruk med mycket små åkerlappar insprängda i ängsmarken. En rik och omväxlande flora har utbildats, trots att inga rikare bergarter verkar förekomma här. På de små åkrarna var även en del numera delvis utgångna åkerogräs insådda.

Jag har tidigare besökt reservatet några gånger på 1980-talet, bl.a. hade Nora biologiska förening en exkursion hit 1986. Vid en första anblick verkade det sig ganska likt, men något tycktes inte stämma. Vi förstod också ganska snart att åkerbruket lagts ned, en omständighet som inte framgår av informationen på Internet. Ängsmarkerna hävdas fortfarande men höet tas inte till vara, utan läggs upp i högar nära gården.

I den fuktiga dalen strax innanför reservatsgränsen växte ganska många ex. av grönvit nattviol, bl.a. tillsammans med kärtistel. Här kunde och bergek studeras och jämföras med vanlig ek. Högre upp påträffades arter som slättegubbe, slätterfibbla, vippärt, sötvedel, brudbröd, ängsdaggkåpa, kungsmynta, skogsbjörnbär, backvicker, lungört, höskallra m.fl. I bergbranterna förekom svart- och hällebräken. Vid den lilla stugan fanns stor fetknopp, trollsmultron och taklök.

Vi for vidare till Remmene skjutfält där vi hade turen att se alkonblåvingen vars larv livnär sig på klockgentiana. Värdiväxten sågs däremot inte till. Här förekom växter som klockljung, sandvita och slättegubbe. Vid grusvägarna växte getväppling och vi kunde notera mindre blåvinge, en art med mycket lokala förekomster. Ett besök gjordes även vid Tånga hed utanför Vårgårda. Här var förutsättningarna tyvärr sämre, då området var alltför kraftigt betat, varför klockgentiana och alkonblåvinge lyste med sin frånvaro. Förtäring intogs delvis här och delvis vid Rasta vägkrog.

//Kjell Sundkvist

Tjuråsen 3 september

Reservatet ligger några kilometer söder om Rockesholm. Det ligger till 95 % i Hällefors kommun. Den del som är i Nora kommun är en udde belägen på Svartälvens östra sida och svårtillgänglig och den besökte vi inte. Reservatet har två ingångar till ett nybyggt stigsystem, en från norr infart Blankafors 3 och en söderifrån infart Tvärån 2. Stora delar av området är opåverkat av skogsbruk då det är så sönderskuret att tyngre maskiner ej tar sig fram. Mitt i området ligger en högplatå med skogklädd myr. Det var tydligt att den inte endast var besöksdagens väder som var fuktigt utan marken var mycket fuktigare än i Noraområdet med framför allt mer synliga svampar. Vi startade i norr och gick en rundslinga på ca 6 km med regnet hängande över oss. Första stopp var vid en 470 år gammal tall som ännu lever. Det var häftigt att se hur grenar kan utvecklas på gamla träd. En del träd hade märken efter gammal skogsbrand. Bofink, bergfink och trädpiplärka var de vanligaste fågelarterna uppe på platån. I öster går stigen nära en brant och från kanten varnade en tretåig hackspett för oss. Vid nordöstra delen av slingan finns en nybyggd rastplats med vindskydd, där fikade vi, de fem deltagarna.

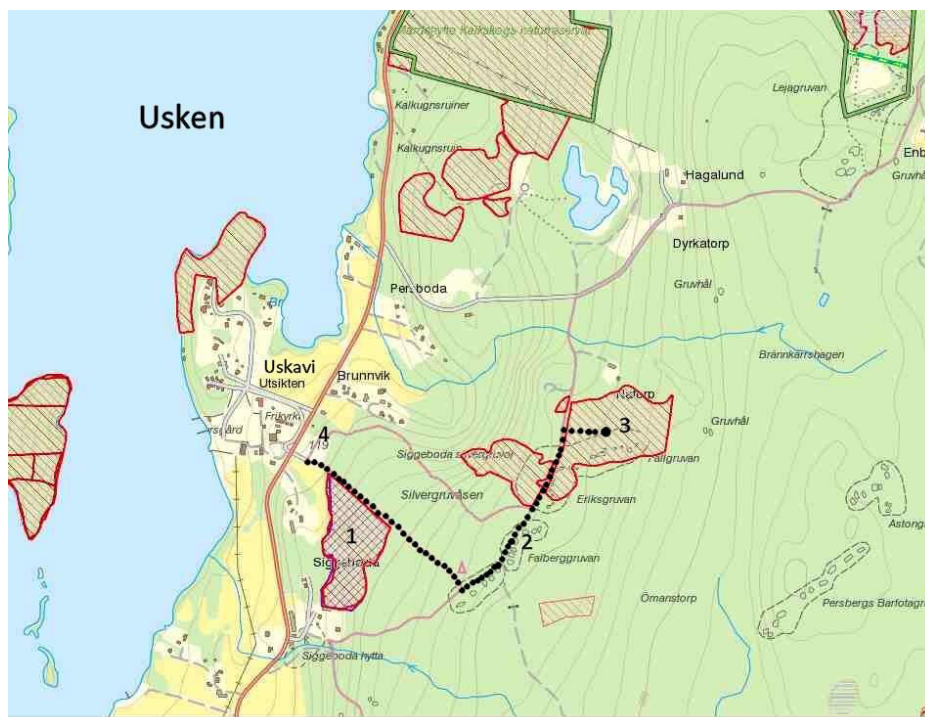
Märkligt växande tall

//Text och foto Roland Thuvander.

Uskavi, svampexkursion 10 september.

Det var ganska nervöst att hitta en lämplig lokal för årets svampexkursion. Den ihållande torkan under hösten medförde att det var mycket svårt att hitta svampar. Jag måste gå tillbaka till 1976 för att hitta ett år med så få svampar i naturen. Efter en del sökande efter lämpliga lokaler så valde jag till slut Uskavi som utflyktsmål. Sluttningen ner mot sjön Usken och ner längs Bergslagsleden mot Uskavigården. Området här är starkt kalkpåverkat av Dolomiten som ligger ytligt längs Uskens strand utgående från Håkanboda och sträcker sig sedan mot nordväst ända bort till Älvhyttan. Kalkhalten i marken har en stor inverkan på förekomsten av sällsynta svampar, främst spindelskivlingar ur gruppen *Phlegmacium*. Sluttningen mot Usken hålls fuktig genom det kalkpåverkade ytvattnet som kommer från områden längre till öster och sipprar ner mot Usken.

Den leden, utgående från Uskavigårdens parkering som vi är inritad på kartan nedan. Vi gjorde fyra anhalter och samlade de arter i dessa skogar som visas i tabellen nedan.

Uskvi 2016-09-10 vandringsled längs Bergslagsleden (Skogskartan)

1 Barrskog vid Bergslagsleden, 2 Silvergruvan, 3 Silvergruvan norra, 4 Fotbollsplan

Det var en lyckoträff att förlägga svampexkursionen till Uskavi - området. Vi hittade förvånansvärt många arter, men tyvärr endast en av de iögonfallande stora spindelskivlingarna, kantspindelskivling (*Cortinarius variegatus*). Övriga mera ovanliga arter som vi hittade under exkursionen är:

svart taggsvamp

Svart taggsvamp (*Phellodon niger*) är en iögonfallande taggsvamp, mörk i mitten med en ljusare kant. Svart taggsvamp är upptagen i Rödlistan (2015) och har hotkategorin NT(=nära hotad). Den är dock ganska vanlig i barrskogarna ovanför Uskavi.

Violgubbe

Violgubbe (*Gomphus clacatus*) förekom på ett flertal platser, den är ganska vanlig i det kalkrika området här, den har skyddsklass VU (= sårbar).

Brun klibbskivling (*Limacella glioderma*) som växer i främst i kalkrika granskogar och som namnet antyder så är svampen klibbig, slemmig.

brun klibbskivling

Citrongul flugsvamp (*Amanita citrina*) har en sydlig utbredning och den är ovanlig i våra breddgrader.

citrongul flugsvamp

Den lilla alriskan (*Lactarius obscuratus*) växer som namnet anger intill al, oftast i ganska fuktiga avsnitt nära alkärr. Den är liten endast några cm i diameter, den har en liten puckel i mitten och den har vit mjölksaft som gulnar när man bryter den.

lögonfallande är också snyltsvamparna (*Hypomyces*) som angriper olika svampar. De bildar en vacker färgbeläggning på värdsvampen och utplånar hos skivlingarna skivorna. De flesta är värdspecifika (dvs de angriper endast en bestämt svampart). Vi noterade två arter granblodrisksnylting (*Hypomyces lateritius*) och gul svampsnylting (*Hypomyces chrysosperma*) på stensopp (*Boletus edulis*). Den här sistnämnda arten angriper också ett flertal andra släkten t. ex. pluggskivlingar (*Paxillus*) m. fl. släkten.

blåröding (Claes Eliasson)

mjölöröds-skivling

De finaste svampfynden gjordes vid avslutningen av exkursionen nere vid fotbollsplanen. gräset där hittades blårödingen (*Entoloma bloxami*) och mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*) både sällsynta arter som är upptagen på rödlitstan (2015), den första bär skyddsklassen VU (=sårbar) medan den andra har skyddsklass NT (=nära hotad).

Till honungsskivlingen (*Armillaria mellea* s. lat.) måste tilläggas att det finns många olika honungsskivlingar, Funga Nordica 2008) upptar 6 olika arter som alla kan förekomma hos oss. Honungsskivlinngen är en fruktad skadesvamp och de olika artena angriper både läv- och barrträd.

Matsvampsplockarna kunde också fylla sina svampkogar, här fanns både trattkantarell (*Catharellus tubaeformis*), rödgul tumpetsvamp (*Cantharellus lutescens*), samt granblodriskas (*Lactarius deterrimus*) i stora antal och en hel del soppar främst strävsoppar (*Leccinum*) av olika slag. Det rapporterades senare att matsvamparna var ovanlig torra och vid anrättningen var man tvungen att tillsätta vatten.

Noterade svampar vid Uskavi 2016-09-10

Latinskt artnamn	Svenskt artnamn	Lokal	Ost-koordinat	Nord-koordinat
<i>Amanita citrina</i>	Vitgul flugsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457416	6612944
<i>Amanita muscaria</i>	Röd flugsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457416	6612944
<i>Amanita porphyria</i>	Mörkringad flugsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
<i>Amanita regalis</i>	Brun flugsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457790	6612753
<i>Amanita rubescens</i>	Rodnande flugsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457790	6612753
<i>Armillaria mellea</i> s. lat.	Honungsskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457479	6612925
<i>Bisporella citrina</i>	Citronskål	Uskavi, Bergslagsleden	1457359	6613037
<i>Bjerkandera adusta</i>	Svedticka	Uskavi, Bergslagsleden	1458066	6613090
<i>Boletus edulis</i>	Stensopp	Uskavi, Bergslagsleden	1458117	6613102
<i>Boletus luridiformis</i>	blodsopp	Uskavi, Bergslagsleden	1457946	6612996
<i>Boletus reticulatus</i>	Finluden stensopp	Uskavi, Bergslagsleden	1457378	6612985
<i>Bovista plumbea</i>	Bjygrå röksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458066	6613090
<i>Byssomerulius corium</i>	Pappersgröppa	Uskavi, Bergslagsleden	1458066	6613090
<i>Calvatia excipuliformis</i>	Långfotad röksvamp	Uskavi, fotbollsplan	1458134	6613087
<i>Cantharellus tubaeformis</i>	Trattkantarell	Uskavi, Silvergruvorna	1458160	6613117
<i>Cantharellus lutescens</i>	Rödgul trumpetsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
<i>Chalciporus piperatus</i>	Pepparsopp	Uskavi, Bergslagsleden	1457378	6612985
<i>Chroogomphus rutilus</i>	Rabarbersvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457378	6612985
<i>Clavulina cinerea</i>	Grå fingersvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
<i>Clavulina cristata</i>	Kärrfingersvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
<i>Clavulina rugosa</i>	Rynkig fingersvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
<i>Clitocybe dealbata</i>	Gifttrattskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457836	6612797

Clitopilus scyphoides	Dvärgmjölkskivling	Uskavi, fotbollsplan	1458134	6613087
Collybia confluens	Breosknagelskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Conocybe lactea	Klockhätting	Uskavi, fotbollsplan	1458134	6613087
Coprinus disseminatus	Stubbläcksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	145735	6613043
Coprinus micaceus	Glitterbläcksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
Cordyceps ophioglossoides	Smal svampklubba	Uskavi, Bergslagsleden	1458169	6613127
Cortinarius albobviolaceus	Blekviolett spindling	Uskavi, Bergslagsleden	1457378	6612985
Cortinarius brunneus	Umbraspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius cinnabarinus	Cinnoberspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
Cortinarius cinnamomeus	Kanelspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
Cortinarius croceus	Guskivig kanelspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458134	6613087
Cortinarius cylindripes	Violett fotad spindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458066	6613090
Cortinarius decoloratus	Stor björkspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius rubellus	Toppig giftspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius sanguineus	Blodspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius semisanguineus	Rödskivig spindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius variegatus	Kantspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius venetus	Olivspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cortinarius vibratilis	Gallspindling	Uskavi, Bergslagsleden	1458160	6613117
Cystoderma amianthinum	Ochragul grynskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457378	6612985
Cystoderma granulatum	Rostbrun grynskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457836	6612797
Entoloma asprellum	Strimnopping	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma bloxamii	Blårödskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma chalybaeum	Blånopping	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma clypeatum	Mörkröding	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma conferendum	Stjärnrödhätting	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma formosum		Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma prunuloides	Mjölörödskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma sericellum	Bleknopping	Uskavi, Bergslagsleden	1457343	6613093
Entoloma sericeum		Uskavi, Bergslagsleden	1457462	6612945
Entoloma serrulatum	Naggnopping	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Entoloma undatum	Bandad navelröding	Uskavi, Bergslagsleden	1457936	6612934
Flammulina velutipes	Vinterskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457836	6612797
Fomes fomentarius	Fnöskticka	Uskavi, Bergslagsleden	1457399	6612896
Fomitopsis pinicola	Klibbticka	Uskavi, Bergslagsleden	1457399	6612896

Galerina marginata	Gifthätting	Uskavi, Bergslagsleden	1457399	6612896
Geastrum quadrifidum	Fyrflikig jordstjärna	Uskavi, Bergslagsleden	1458056	6613085
Gomphidius glutinosus	Citronslemskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457323	6613035
Gomphus clavatus	Violgubbe	Uskavi, Bergslagsleden	1458077	6613107
Gomphus clavatus	Violgubbe	Uskavi, Silvergruvorna	1458117	6613102
Hebeloma crustuliniforme	Tårfränskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457646	6612783
Hebeloma pallidoluctuosum	Doftfränskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457323	6613035
Hebeloma pusillum	Videfränskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457646	6612783
Hydnum repandum	Blek taggsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457399	6612896
Hydnum rufescens	Rödgul taggsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457399	6612896
Hygrocybe chlorophana	Gul vaxskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Hygrocybe conica	Toppvaxskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Hygrocybe insipida	Småvaxskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Hygrocybe psittacina	Papegojvaxskivling	Uskavi, fotbollsplan	1457321	6613101
Hygrophorus agathosmus	Doftvaxskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457456	6612831
Hypholoma capnoides	Rökslöjskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457456	6612831
Hypholoma lateritium	Tegelröd slöjskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457456	6612831
Hypomyces chrysosperma	Gul svampsnylting	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887
Hypomyces lateritius	Blodrisk snylting	Uskavi, Bergslagsleden	1458117	6613102
Inocybe geophylla	Sidentrådskevling	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887
Inocybe lilacina	Lila sidentrådskevling	Uskavi, Bergslagsleden	1457732	6612924
Inocybe napipes	Knöltråding	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
Inocybe nitidiuscula	Mosstråding	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
Laccaria laccata	Laxskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887
Lactarius camphoratus	Kamferriska	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612870
Lactarius deterrimus	Granblodrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887
Lactarius mitissimus	Brandrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457462	6612945
Lactarius obscuratus	Alrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457462	6612945
Lactarius pyrogalus	Hasselrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457376	6613107
Lactarius repraesentaneus	Gulrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1458116	6613102
Lactarius scrobiculatus	Svavelrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
Lactarius spinosulus	Fjällrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457376	6613107
Lactarius trivialis	Skogsrisk	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
Lactarius uvidus	Lilarisk	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
Leccinum roseotinctum	Blek björksopp	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887
Leccinum scabrum	Björksopp	Uskavi, Bergslagsleden	1457553	6612887

<i>Lepiota cristata</i>	Syrlig fjällskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457950	6612990
<i>Limacella glioderma</i>	Brun klibbskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457946	6612996
<i>Lycoperdon perlatum</i>	Vårtig röksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
<i>Lycoperdon pyriforme</i>	Gyttrad röksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
<i>Megacollybia platyphylla</i>	Streknagelskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
<i>Mycena galericulata</i>	Rynkhätta	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
<i>Mycena pura</i>	Rättikhätta	Uskavi, Bergslagsleden	1457452	6612840
<i>Oligoporus stipticus</i>	Bitterticka	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Panaeolina foenisecii</i>	Slätterbrokskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457343	6613093
<i>Paxillus involutus</i>	Pluggskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457343	6613093
<i>Paxillus rubicundulus</i>	Alpluggskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457732	6612924
<i>Phellodon niger</i>	Svart taggsvamp	Uskavi, Silvergruvorna	1458134	6613087
<i>Phellodon niger</i>	Svart taggsvamp	Uskavi, Silvergruvorna	1458160	6613117
<i>Pholiota alnicola</i>	Gul flamskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457732	6612924
<i>Pholiota spumosa</i>	Klibbflamskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457462	6612945
<i>Pholiota tuberculosa</i>	Finflockig flamskivling	Uskavi, Bergslagsleden	1457462	6612945
<i>Piptoporus betulinus</i>	Björkticka	Uskavi, Bergslagsleden	1457500	6612839
<i>Psathyrella candolleana</i>	Vitspröding	Uskavi, Bergslagsleden	1457930	6612916
<i>Ramaria paludosa</i>	Kärrfingersvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458130	6613103
<i>Russula adulterina</i>	Skarp mandelkremla	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Russula aeruginea</i>	Grönkremla	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Russula chloroides</i>	Tätskivig trattkremla	Uskavi, Bergslagsleden	1458066	6613090
<i>Russula emetica</i>	Giftkremla	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Russula intermedia</i>	Praktkremla	Uskavi, Bergslagsleden	1457703	6612736
<i>Russula queletii</i>	Krusbärskremla	Uskavi, Bergslagsleden	1457500	6612839
<i>Russula risigallina</i>	Aprikoskremla	Uskavi, Bergslagsleden	1457500	6612839
<i>Russula velenovskyi</i>	Rödgul kremla	Uskavi, Bergslagsleden	1457703	6612736
<i>Sarcodon imbricatus</i>	Fjällig taggsvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1457470	6612884
<i>Skeletocutis nivea</i>	Fläckticka	Uskavi, Bergslagsleden	1457703	6612736
<i>Thelephora palmata</i>	Busksvamp	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Tricholoma fulvum</i>	Fläckmusseron	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Tricholoma imbricatum</i>	Fjällmusseron	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121
<i>Tricholoma terreum</i>	Jordmusseron	Uskavi, Silvergruvorna	1457930	6612916
<i>Xerocomus badius</i>	Brunsopp	Uskavi, Bergslagsleden	1458178	6613121

Litteratur:

Gärdefors, U. 2015: Rödlistade Arter i Sverige 2015, Artdatabanken,
ISBN 978-91-87853-10-4

Knudsen, H. Vesterholt J. 2008: Funga Nordica 2008, Nordsvamp ISBN 978-87-983961-3-0

//Herbert Kaufmann

Transkådespelet i Kvismaren 18 september

En söndagseftermiddag i slutet av september åkte vi till Kvismaren för att uppleva de cirka 15 000 tranorna som rastar där vid den tiden. Utöver de stora mängderna tranor rastar även cirka 20 000 sädgäss och ett tusental vitkindade gäss i området under hösten.

Totalt åtta personer hade slutit upp när vi kom fram till Öby kulle. Vi pratade om tranornas ekologi, om de ökande populationerna av tranor, gäss och sångsvanar, om de intressekonflikter mellan jordbruk och naturvård de orsakar när de ansamlas på rastlokalerna och om hur man genom förebyggande åtgärder kan minska skadorna på grödor.

Vilande vitkindade gäss och flygande sångsvanar. Foto Renate Schwencke.

Vi började spaningen vid Hammarmaden och fick bland annat se brushanar, blå kärrhök och stenskvätta utöver ett stort antal säd- och grågäss. När det började mörkna förflyttade vi oss till tornet vid Fiskingemaden och de enorma mängderna av trumpetande tranor började flyga in över Fiskinge- och Hammarmaden för att övernatta i våtmarkerna.

// Lovisa Nilsson

Växtfynd 2016.

Årets exkursioner har mest bestått av återbesök på gamla lokaler. Vid besök i Bengtstorp återfanns 2 ex. av klippbräcka vid jv-hällen och 8 ex. vid Skogsbohällen vilket är den sämsta noteringen någonsin. Om ett 10-tal år får vi nog tyvärr söka den förgäves i den trakten. Vid Skogsbohällen blommade 2 ex. av grönkulla som ju också minskar kraftigt.

Jag har också gjort ett försök att återfinna slättergubbe i N. Fingerboda. Men lokalen är fullständigt igenväxt med gran, örnbräken och div. lövsly, inte ett spår sågs av arten. Däremot blommade ett 50-tal ex. av grönvit nattviol, en art som verkar klara en viss igenväxning.

Ett besök har också gjorts vid Erntorp där fynd av klubb- och tagelstarr hade rapporterats i Artportalen föregående år. Med hjälp av GPS: en fann jag båda arterna sparsamt i ett kärrdrag med källvattenpåverkan. Här växte även gräsull och blåtry.

Den gamla hyttplatsen i Skrikarhyttan fick även en påhälsning. Här återfanns bl.a. purpurknipprot, tysk fingerört, rödblära, våg-, sarmatisk och baltisk daggekåpa m.fl. Vid stigen mot kolarkojan noterades jätterams, kroll- och brandlilja, skavfräken, blåtry samt parksmultron.

Lars Asklund har rapporterat ryssgubbe S om Trångbo. Han fann arten S om Ekhultspiren år 2000. I östra delen av landet är ju arten ett svårt ogräs, framför allt bunden till allehanda ruderallokaler. Här i Bergslagen verkar spridningen gå trögt, ett 10-tal lokaler har noterats genom åren. Den finns troligen kvar vid parkeringen nära Pershyttans Folkets hus.

Anmärkningsvärd är de stora förekomsterna av ögonpyrola i Pershyttan. Särskilt den nära Skoghem, där 1000-tals ex. blommade i en ungefär 50-årig glest gallrad granplantering.

Camilla Pettersson har hittat en monstruös form av skogshallon vid Tingstavägen nära Gytorp som utvecklat nästan asplika hängen. Den kan ses på bild i artportalen.

Lokalen för hartmansstarr vid Born är tills vidare utplånad då diken grävts om. Kanske kan den överleva genom rotskott. Den bör ju också ha utvecklat en fröbank på platsen.

Ett 60-tal ex. av stubbdaggekåpa kunde räknas in vid den gamla landsvägen i Skrikarhyttan vid besök tillsammans med bl.a. Inger Holst från länsstyrelsen.

Lars har som vanligt inventerat guckuskon i Älvhyttan. Han rapporterar följande: Guckuskolokalerna i Viken inventerades för 36:e året i följd. Sammanfattningsvis för alla lokaler var detta det 4:e bästa året någonsin sett till

antal exemplar och det näst bästa vad gäller antal blommande ex.! Endast 1998 slår 2016 när det gäller blomning. Ändå var blomningen på några lokaler bland den sämsta sen räkningen började. Faktum är att på en lokal uteblev blomningen helt; endast bladskott sågs där. På en annan lokal var istället blomningen den rikaste någonsin. Bilden är alltså splittrad. Trendkurvorna är fortfarande svagt ökande sett över hela inventeringstiden.

Blommande guckusko i Älvhytteängen.

Vid besök i Nobelparken i Gytterp kunde konstateras att luddtåteln fanns kvar i ganska många ex. Däremot ej synlig i år vid Stribergsvägen Esstorp. Här klipptes väglänterna ganska tidigt.

Årets fynd är annars rotfibblan i Pershyttan. En art som är under spridning N-ut. En tidigare lokal är rapporterad från sydligaste Västmanland, Kvicksundsgrillen i Rytterne sn.

Exempel på fynd:

Rotfibbla: Nora sn, Pershyttan, Bergatorp i gräsmatta. Ny för Nora kommun och kanske också för västmanlandsdelen av Örebro län.

Trädgårdsveronika: Nora sn, Oskarsvik i åkermark. Fynd av Anders Carlberg.

Trädgårdsveronika och skatnäva i åkermark. Oskarsvik.

Vippärt: Vikers sn, L. Grytsjön. Fynd av Tommy Pettersson.

Knärot: Vikers sn, 2 lokaler nära L. Grytsjön. Även funna av Tommy Pettersson. Förvånande nog är endast en lokal tidigare noterad för Vikar.

Spikklubba: Nora sn, Bröstorps såg. Fynd av Anders Carlberg.

Spikklubba och fiskmålla växande vid Bröstorps sågverk.

Fiskmålla: Nora sn, Bröstorps såg. Anders Carlberg.

Humle: Nora sn, Nora station. Anders Carlberg. Ej noterad härifrån tidigare. Kanske ursprungligen odlad vid stationshuset?

Spärroxbär: Nora sn, Gyttopp, kalkbrott nära Fiskarslätten. Fynd av J.-A. Malmstigen och Hans Ljungkvist.

Skogsklocka: 1; Nora sn, Born, Rogers väg 1 ex., Fynd av Camilla Pettersson. 2; N. Husby 4 ex. Fynd av Anders Carlberg. 3; Karlslund, Lilla trädgården, 1 ex. i gräsmark. Husbylokalen kan vara identisk med den som Lars Asklund fann här för många år sedan.

Skogsklocka vid Norra Husby

Fältgentiana: Vikers sn, Näsmarkerna, några ställen. Fynd av bl.a. Owe Nilsson, Inger Holst m.fl. Sågs bl.a. på exkursionen till Näsmarkerna.

Ögonpyrola: Nora sn, Born, Ulriksdal. Fynd av Camilla Pettersson.

Etternässla: Nora sn, Smedstorp, ogräs i växthus 30 ex. Fynd av Anders Carlberg och Madeleine Markert. Ett glädjande återfynd. Sågs här 1986 i odlingsfält.

Bergbrässa: Nora sn, S. Ås, Åsbogården 1 ex. Fynd av Anders Carlberg.

//Kjell Sundkvist

Fågelrapport Nora 2016.

Här kommer ett urval av de fåglar som har rapporterats i Artportalen under 2016. Under året har det observerats 187 fågelarter i kommunen. Snösiska har räknats bort då den numera är en ras av gråsiska. För utförligare rapporter och övriga fågelarter se Artportalen.se.

Gråsiska. Foto Renate Schwencke.

Bläsgås

2 ex. str (S) Bergsmanshyttan 6.2 (Anders Carlberg). 2 ex. Södra Ås våtmark 6.2 (Anders Carlberg). 3 ex. Bergsmanshyttan 23.3 (Claes Dyst).

Troligen samma exemplar den 6.2 som först sågs i våtmarken och sedan på retursträck vid Bergsmanshyttan. Tidigaste vårfyndet i kommunen.

Prutgås

1 lk Bergsmanshyttan 22.10 (Anders Carlberg, Anders Hutter, Anita Hutter).
2 ex. Vikern 23.10 (Anders Carlberg).

Vitkindad gås

4 ex. Trångbopadet 17.5 (Håkan Lavebratt). 2 ex. Norra Ryssholmen, Norasjön 17.5 (Håkan Lavebratt, Anders Carlberg). 2 ex. Övre Alntorp 29.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Bengtstorp 10.6 (Anders Carlberg).

Gravand

2 ex. förbiflygande Kungsgatan 48, Nora 15.5 (Håkan Lavebratt).

Stjärtand

1 par Norasjön 27.3 (Anders Carlberg). 14 ex. Norasjön 20.9 (Håkan Lavebratt).

Årta

1 ex. hörd Venakärret 1.5 (Roland Thuvander).

Sågs även den 2.5 av Astrid Andersen i Dammen vid Älvlångenutloppet.

Vigg

5 kullar med tillsammans 35 pulli Gyttorps reningsdamm 1.7 (Anders Carlberg).

Ejder

7 ex. (3 hona + 4 hane) Rastande Norasjön 8.5 (Håkan Lavebratt, Anders Carlberg).

Alfågel

1 par Gyttorps reningsdamm 23.10 (Anders Carlberg, Roland Thuvander).
5 ex. (3 hona + 2 hane) Norasjön 23.10 (Anders Carlberg). 1 honfärgad Bergsmanshytteviken Södra Fåsjön, 23.10 (Anders Carlberg).

Sjöorre

1 adult hane Käppstaviken, Vikern 31.10 - 26.11 (Anders Carlberg m. fl.).
Ovanligt med långstannande sjöorrar.

Svärta

1 adult Vikern 9.4 (Anders Carlberg). 3 ex. (1 hona + 2 hane) Norasjön 14.5 (Håkan Lavebratt, Stefan Andersson, Evamaria Ferm). 1 hane Norasjön 15.5 (Håkan Lavebratt). 1 hona Norasjön 17.5 (Håkan Lavebratt). 2 hane och 2 honfärgad Bergsmanshyttan 15.10 (Roland Thuvander). 2 honfärgad Norasjön 15.10 (Roland Thuvander).

Salskrake

1 hane Åsbosjön 8.3 (Anders Carlberg). 1 par Norasjön 28,3 (Håkan Lavebratt m.fl.). 1 hona Gyttorps reningsdamm 11.5 (Anders Carlberg). 5 honfärgad Fåsjön 22.10 (Anders Hutter, Anita Hutter). 1 honfärgad Fåsjön 23.10 (Roland Thuvander).

Småskrake

1 hane Åsbosjön 8.4 (Anders Carlberg). 2 hane + 1 hona Norasjön 17.4 (Anders Carlberg). 1 par Åsbosjön 1.5 (Anders Carlberg). 2 ex. Venaudden 21.5 (Albin Mauritzon). 1 häckning (7 Pulli) Bergsmanshyttan 23.6 (Claes Dyst).

Storskrake

2 häckningar i kommunen under året: 4 pulli Vikern 20.6 (Roland Thuvander).
1 adult hona med 2 pulli Hammarby 1.7 (Anders Carlberg).

Rapphöna

1 ex. dödad av katt Nyttorp, Järnboås 25.9 (familjen Renz).

Smålom

2 konstaterade häckningar under året i kommunen.

Smådopping

1 adult Gyttorps reningsdamm 6-28.5 (Roland Thuvander m.fl.).

Brun kärrhök

1 häckning (1 1K) Venakärret 28.5 – 13.8 (Roland Thuvander, Anders Carlberg m.fl.).

Fjällvråk

1 ex. Södra Ås 8.4 (Anders Carlberg).

1 ex. Bergsmanshyttan 15.9 (Claes Dyst).

Fjällvråk. Foto Renate Schwencke.

Pilgrimsfalk

1 ex. str (N) Kungsgatan 48, Nora 17.4 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Södra Husby 24.4 (Anders Carlberg). 1 adult hona Södra Ås våtmark 15.5 (Anders Carlberg).

Vattenrall

Hörd vid flertal tillfällen och sedd några gånger från 19.5 till 2.10 osäkert hur många olika individer det har varit, Södra Ås våtmark (Anders Carlberg).

Kornknarr

1 ex. Fibbetorp 18.5–13.7 (Peter Bernövall m.fl.). 1 ex. Bergsäng 22.5–15.6 (Camilla Pettersson m.fl.). 1 ex. Bovik, Järnboås 20.6 (Anders Carlberg). 1 ex. Alntorpsö 5-11.7 (Lisbeth Uhr). 1 ex. Trängbomadet 5-9.7 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Smedstorp 6-11.7 (Madeleine Markert m.fl.).

Rörhöna

1 ex. Gyttorps reningsdamm 22.5 (Anders Carlberg, Peter Bernövall, Camilla Pettersson m.fl.).

Sothöna

6 ex. Gyttorps reningsdamm, 16.4 (Peter Bernövall m.fl.).
Sothönan häckar med 3-4 par i reningsdammen.

Strandskata

1 ex. Norasjön 3.6 (Anders Carlberg). 3 ex. str. (NV) Kungsgatan 48, Nora 18.7 (Håkan Lavebratt).

Mindre strandpipare

1 ex. Stora Mon 30.4 (Anders Carlberg).

Större strandpipare

7 ex. Bergsmanshyttan 15.5. (Anders Carlberg, Roland Thuvander, Claes Dyst).

9 ex. Södra Ås 29.5 (Anders Carlberg). 1 1k Trångbobadet 30.8 (Anders Carlberg, Håkan Lavebratt).

Kustpipare

2 ex. str. (SV) Älvhyttan 2.8 (Roland Thuvander). 14 ex. str. (SV) Södra Ås 5.8 (Anders Carlberg). 1 ex. str. (SV) Näsmarkerna 25.9 (Anders Carlberg).

Brushane

2 hane Södra Ås våtmark 16.4 (Anders Carlberg). 1 hane Södra Ås våtmark 17-21.4 (Anders Carlberg). 12 ex. Södra Ås våtmark 19.8 (Anders Carlberg).

Kärrensäppa

1 ex. Södra Ås våtmark 10.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Åsbosjön 22.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Alntorp 11.10 (Anders Carlberg).

Dvärgbeckasin

1 ex. Södra Ås våtmark 6.10 (Anders Carlberg). 1 ex. Södra Ås våtmark 9.10 (Anders Carlberg). 1 ex. Bergsmanshyttan 22-23.10 (Anders Carlberg).

Dubbelbeckasin

2 ex. Venakärret 9.5 (Roland Thuvander). 1 ex. Venakärret 10.5 (Anders Carlberg, Roland Thuvander). 1 ex. Södra Ås våtmark 11-12.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Bergsmanshyttan 25.5 (Anders Carlberg).

Myrspov

20 ex. str. (SV) Södra Ås våtmark 27.6 (Anders Carlberg).

14 ex. str. (S) Järnvägsstationen Nora 11.7 (Anders Carlberg).

Småspov

1 ex. str. (NO) Älvhyttan 27.4 (Roland Thuvander). 1 ex. str. (N) Venakärret 11.5 (Håkan Lavebratt). 4 ex. Södra Ås våtmark 13.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Åkar-Axels udde, Nora 14.5 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Norra Husby 14.5 (Anders Carlberg).

Rödbena

1 ex. Bergsmanshyttan, 29.4 (Claes Dyst). 1 ex. Bergsmanshyttan, 14-15.5 (Anders Carlberg, Roland Thuvander).

Silltrut

1 adult str. (NO) Åkar-Axels udde, Nora 23.4 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Södra Ås 30.4 (Anders Carlberg). 1 adult str. (V) Södra Ås våtmark 1.5 (Anders Carlberg). 1 adult Trängbobotet 16.5 (Håkan Lavebratt).

Ljusmantlad silltrut

1 adult Tolvsbörd 15.5 (Anders Carlberg Roland Thuvander).

Silltrut av en ljusmantlad västlig ras. De från Östersjön är mörkare. Foto Roland Thuvander.

Silvertärna

23 ex. str. (NO) Norasjön 15.5 (Håkan Lavebratt). 6 ex. str. (NO) Södra Ås 16.5 (Anders Carlberg). 10 ex. str. (NO) Norasjön 30.5 (Anders Carlberg).

Hökuggla

1 ex. Gunillatorp 31.10 (Roland Thuvander). 1 ex. Skärhyttan 7.11 (Kjell Johansson). 1 ex. Moshyttan, Järnboås 27.11 (Anders Carlberg).

Slaguggla

1 ex. Sågheden 23.1 (Anders Carlberg, Håkan Lavebratt).

Kungsfiskare

1 ex. Södra Husby 9.4 (Anders Carlberg). 1 ex. Södra Ås våtmark 15.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Långforsen, Järleån 22.5 (Dan Danermark). 7 ägg misslyckad häckning Törningsdal 1.8 (Anders Carlberg, *Juhani Vuorinen). 1 ex. Södra Ås våtmark 7.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Åsbosjön 13.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Åsbosjön 22.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Nedre Lerslätten, Järnboås 13.11 (Anders Carlberg).

Göktyta

Ovanligt få fynd under året.

1 ex. Östra Sund 1.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Östra Sund 14.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Näsmarkerna 4.6 (Anders Carlberg).

Gråspett

1 ex. Älvhyttan 7.2 (Roland Thuvander). 1 hona Älvhyttan 20.2 (Roland Thuvander). 1 ex. Älvhyttan 10.3 (Roland Thuvander). 1 hane Stensjöns naturreservat 3.4 (Anders Carlberg, Joakim Johansson). 2 ex. och 1 pulli Lindesby, Järnboås 9.7 (Lennart Appelqvist). 1 ex. Knapptorp 30.10 (Roland Thuvander).

Vitryggig hackspett

För tredje året observerades samma ringmärkta hane.
1 4K m Individmärkt Södra Ås 17.9 (Anders Carlberg).

Tretåig hackspett

1 ex. Limberget, Järnboås 17.1 (Kjell Store). 1 hona och 1 hane Dalbotorpravinen 13.2 (Anders Carlberg). 1 ex. Røjängen 15.9 (Claes Urban Eliasson).

Berglärka

1 ex. Övre Alntorp 29.10 (Anders Carlberg). 1 ex. Bergsmanshyttan 3.11 (Anders Carlberg). Eventuellt är det samma exemplar som förflyttat sig litet.

Rödstrupig piplärka

1 ex. str. (N) Åkar-Axels udde, Nora 10.5 (Håkan Lavebratt). 2 ex. Södra Ås våtmark 20.8 (Anders Carlberg). 1 ex. Gustavsberg 26.8 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Älvhyttan 28.8 (Roland Thuvander). 2 ex. Bergsmanshyttan 11.9 (Anders Carlberg). 1 ex. Älvhyttan 15.9 (Roland Thuvander).
Ovanligt med vårfynd.

Skärpiplärka

1 ex. Käppstaviken, Vikern 2.11 (Roland Thuvander).
Första novemberfyndet i landskapet.

Strömstare

1 ex. Bornsån 20.5 (Camilla Pettersson). 1 1k pulli Born, Nora 1.7 (Anders Carlberg). 1 ex. Bornsån 6.8 (Camilla Pettersson).
Mycket ovanligt med fynd under tiden 20.5 till 1.9 och dessutom häckning. Normalt flyttar strömstararna vidare norrut under sommaren för ytterligare en häckning eller ruggning.).

Det är lite märkligt att den lilla gärdsmygen klarar av att övervintra uppe hos oss. Foto: Renate Schwenke.

Ringtrast

1 adult hane Norra Husby 17.4 (Anders Carlberg). 1 ex. Älvhyttan, 18 och 20.4 (Roland Thuvander). 2 ad hane Esstorp, Nora 22-24.4 (Gunnel Svensson). 1 ex. Stora Mon 24.4 (Roland Thuvander). 4 adult hane Esstorp, Nora 25-26.4 (Gunnel Svensson).

Ringtrast i Älvhyttan. Foto: Roland Thuvander.

Gräshoppsångare

1 ex. Vassland, Järnboås 31.5 (Anders Carlberg). 1 ex. Järnboås villaområde 24.6 (Lennart Söderkvist)

Flodsångare

1 ex. Alntorp 1.6 (Anders Carlberg).

Gransångare

1 ex. Gyttorps reningsdamm 22.5-11.6 (Anders Carlberg, Peter Bernövall, Camilla Pettersson m.fl.)

1 ex. Bergsäng 22.5 (Anders Carlberg, Peter Bernövall, Camilla Pettersson m.fl.). Förutom dessa fynd under häckningstid av troligtvis den sydliga rasen, finns många fynd under sträcktiden för arten.

Näktergal

1 ex. Södra Ås våtmark 13.5 (Anders Carlberg).

Bändelkorsnäbb

1 ex. str. (S) Älvhyttan 5.9 (Roland Thuvander). 1 ex. Järleås naturreservat 8.9 (Peter Bernövall). 1 ex. Dalhem, Pershyttan 26.9 (Erik Marcusson). 1 ex. Älvhyttan 25.10 (Roland Thuvander).

Tallbit

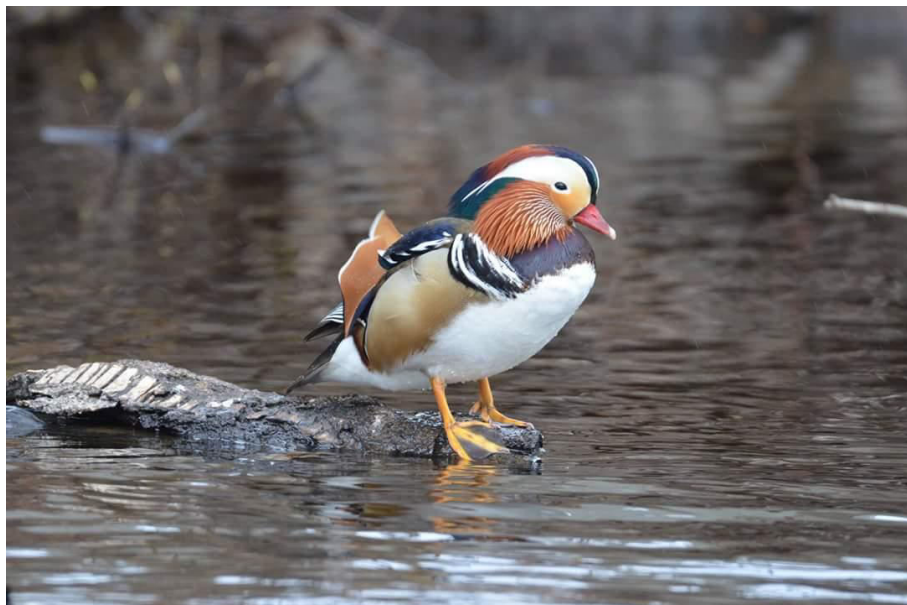
1 ex. Bergsängsudden, Åsbosjön 26.11 (Anders Carlberg).

Lappsparv

1 ex. Oskarsvik 23.10 (Anders Carlberg). 1 ex. Norasjön 30.10 (Anders Carlberg). 1 hona Oskarsvik 12-13.11 (Anders Carlberg).

[Mandarinand]

1-2 hanar rastade vid Åpromenaden i Hagbyån, 13-14.4. Andra fyndet i kommunen. Arten, som har asiatiskt ursprung, räknas inte som spontan i Sverige, men livskraftiga stammar finns numer på många håll i Europa.

Mandarinand i Hagbyån, Nora.

Foto Renate Schwencke.

Däggdjur 2016

I år presenteras endast två arter.

Buskmus 2016.

Under året har det setts buskmus i Älvhyttan och Södra Ås. De vanligaste fynden av buskmus är när en katt tar musen och visar upp. Ovanligt är att alla tre mössen överlevde. Den i Södra Ås visades upp av katt, den levde och frisläpptes. I Älvhyttan hade Artdatabanken på SLU placerat ut fotofällor på några ställen. På ett ställe fastnade en buskmus på bild. Övriga fotograferade djur var vanlig näbbmus, vattensork och grävling. // Roland Thuvander.

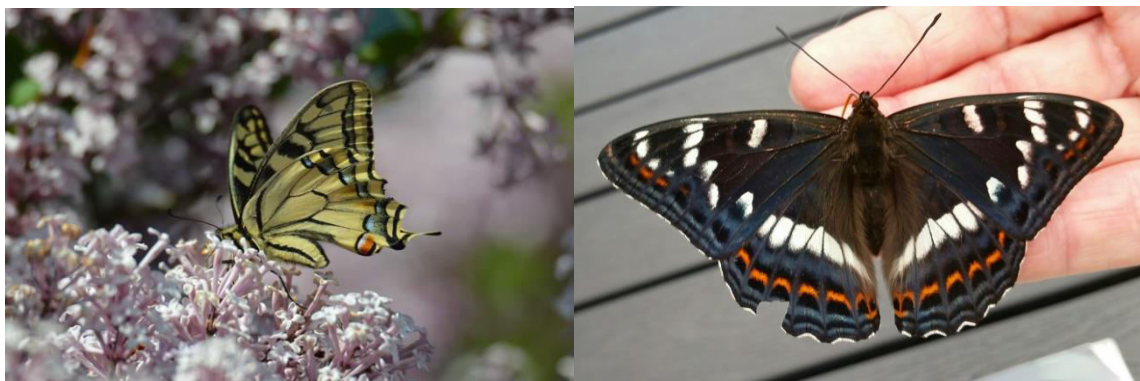
Denna buskmus verkade pigg trots att den tagits av katt i Södra Ås. Lägg märke till randen på ryggen och den mycket långa svansen. Även skogsmöss kan, om än sällsynt, ha mörk strimma på ryggen.

Tajgafladdermus Ulriksdal 7.8 (Camilla Pettersson). Ny art för Nora kommun. Mycket svår att skilja från tvillingarten mustaschfladdermus. Denna döda individ blev bestämd av experter på Riksmuseet, där djuret också finns bevarat.

Tajgafladdermus. Foto: Camilla Pettersson.

Småkryp 2016

Makaonfjäril och aspfjäril är två av våra största och kanske vackraste dagfjärilar. Foto: Renate Schwencke.

Det gjordes ganska många fynd av diverse småkryp i Nora kommun 2016. Många insektsfamiljer, spindlar och andra små varelser är dåligt kända och det kan vara svårt att veta hur vanliga eller ovanliga många arter är. I Arportalen rapporterades ca 175 nya småkrypsarter för Nora kommun år 2016. Det är olika fjärilar, skalbaggar, skinnbaggar, spindlar och andra grupper. Flera av dessa är också nya landskapsfynd för Västmanland.

Här följer ett litet urval av nya fynd, i Arportalen, för kommunen. Många med träffande svenska namn.

Spindlar: Skogshuvudspindel, strumpvargspindel, vintermattvävare, praktlospindel, fröspindel och signalhoppspindel.

Sinnbaggar: Trybärfis, starrbärfis, Gerris sphagnetorum (en skraddare).

Fjärilar: Grankottvecklare, askbrunmal, spetsfläckig purpurmal, kärrkäckmal, jungfrupraktmal, guldknoppmal, bredbandat bandfly, spjutaftonfly, naggad lövmätare.

Skalbaggar: Korsstrandlöpare, artonfläckig nyckelpiga, skuggbrunlöpare, matt starrbock, pilbladsbock, sandvinterlöpare, strömrörbock.

Övriga grupper: Glanskejsarfoting, mörk rödmyra, röd stubblomfluga, vandrarslamfluga, signalstövslända, busktvestjärt, ekbladloppa

Flugor kan också vara vackra. En Polyprorivora picta och en stubblomfluga nya i Nora kommun..

Busktvestjärt och mörk rödmyra nya i Nora kommun.

Skogshuvudspindel och fröspindel nya i Nora kommun.

Kärrkåkmal och spetsfläckig purpural även dessa nya för Nora kommun.

En almsnabbvinge på stjärnflocka i Ulriksdal. Foto Camilla Pettersson

Program 2017

- Ugglelyssning i Noratrakten**
18-26 mars
to 23 mars kl 18.00 Intresseanmälan till Kajsa Grebäck (kajsa@craftart.se) eller Peter Bernövall (070-2123658) så hör vi av oss när det blir en lämplig kväll. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Årsmöte**
sö 2 apr kl 17.00 på Nora Bibliotek. Naturen i Trinidad/Tobago, en färgsprakande bildvisning med Magnus Friberg
- Saxen**
to 27 apr kl 18.00 Utflykt för gammal och ung. Vi spanar och lyssnar efter vårfåglar och lekande grodor. Brasa. Tag med att grilla om du vill! Ledare: Karin Berg och Peter Bernövall. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Meshatten-Håkansbodaberget**
to 11 maj kl 18.00 (Nytt naturreservat i Nora kommun). Intressant bergslagsnatur. Ledare: Roland Thuvander och Peter Bernövall. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Kvismaren**
on 17 maj kl 18:00 Otroliga fågelmarker med svarttärnor, havsörnar, grå- och svarthakedoppingar, näktergalssång osv. Ledare: Roland Thuvander
- Åsbosjön runt på cykel**
sö 21 maj kl 06:00 Upplev en speciell morgon med ett 80-tal olika fågelarter. Ledare: Anders Carlberg
- Venakärret**
lö 3 juni kl 09:00
kl 09.30 vid
Missionshuset i
Älvhyttan
Guckuskorna blommar, brun kärnhök och tornfalk jagar över mader och vassar och en kärnsångare kanske stämmer upp sin sång full av härmningar. Ledare: Roland Thuvander. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Nittälven**
må 5 juni kl 20:00 Nattskärreexkursion som kommer att pågå till efter midnatt. Vi hoppas på att både få höra och se nattskär. Ledare: Kajsa Grebäck och Peter Bernövall. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Roslagen med 2 övernattningar**
30 juni- 2 juli Vi studerar växter och djur vid den vackra Upplandskusten i Roslagen med dess spännande och rika natur. Anmälan senast 1 juni med tanke på övernattningen till Peter Bernövall. Vi planerar att hyra stugor. Ledare: Claes Eliasson och Peter Bernövall
- Alntorps storskog**
sö 20 aug kl 09:00 (Nytt naturreservat i Nora kommun). Ledare: Roland Thuvander. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora
- Svampexkursion i Noratrakten**
lö 9 sep kl 09:45 Ledare: Herbert Kaufmann. Samarrangemang med Örebro Läns Botaniska sällskap
- Kvismaren**
sö 17 sep kl 16:00
kl 17.00 vid Öby
kulle
Tranor och gäss i tiotusental. Vi kan också räkna med havsörnar och en hel del andra arter. Ledare: Lovisa Nilsson. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen i Nora

(Med reservation för ändringar)

Då inget annat angivits är samlingsplatsen torget i Nora. Utsatt klockslag är tiden för samling och avfärd. Medtag matsäck och lämplig fotbeklädnad (stövlar att föredra). Även du utan bil är välkommen, vi ordnar plats. Samåkning i bilar. Man delar på kostnaden.

Alla intresserade är välkomna på våra exkursioner och möten. Inga deltagaravgifter!